

OSNOVNE PRIMEDBE NA PREDLOG USTAVA REPUBLIKE SRBIJE

I. PITANJE LEGITIMITETA REFERENDUMA KAO PRETHODNO PITANJE

Nakon nekoliko dana intenzivnih pregovora između glavnih političkih lidera i stranaka u Srbiji, bez vođenja parlamentarne rasprave, poslanici Narodne skupštine usvojili su Predlog Ustava Republike Srbije koji treba da bude potvrđen/odbačen od strane građana na referendumu koji će biti održan 28. i 29. oktobra 2006. godine.

Predlog Ustava nije bio podvrgnut bilo kakvoj prethodnoj i u demokratskim zemljama uobičajnoj javnoj raspravi i diskusiji. Reč je dakle, o tajnom predlogu Ustava, o čijem tekstu ne samo građani, kao nosioci suverenosti, nego ni narodni poslanici, kao predstavnici samih građana, nisu mogli da daju bilo kakvu primedbu i sugestiju pre nego što je tekst postao i zvanični Predlog. Poslanici Narodne skupštine su se sa tekstom Predloga Ustava upoznali (pitanje je da li uopšte i jesu) samo 2 sata pre izglasavanja Predloga, a na samoj sednici, nije bilo nijedne primedbe, parlamentarne rasprave i predložen tekst Ustava je usvojen aklamacijom. Takva vrsta glasanje se kod nas posprdno naziva “kozačka skupština”, jer budi sećanja na vreme istinskog totalitarizma kada je samo postavljanje pitanja, o stvarima koje su prethodno bila definisana kao najviši nacionalni interes, bilo tretirano kao izdaja.

Od ukupno 250 narodnih poslanika, ponuđeni tekst su potvrdili svi koji su bili prisutni, a nije bilo prisutno samo 8 poslanika (znači potvrđeno je od strane 242 poslanika), čime su se i sami poslanici pretvorili u “oruđe za podizanje ruke” pod diktatom uskog kruga predstavnika najznačajnijih političkih stranaka koji su učestvovala u sastavljanju ponuđenog Predloga.

Sam način donošenja Predloga Ustava dovodi u pitanje legitimitet – odnosno društvenu opravdanost samog referenduma. S druge strane, sam referendum se dovodi u pitanje i kroz:

1. usku povezanost referenduma i izbora koji će nakon referenduma uslediti. U tom smislu, referendum je odmah po raspisivanju postao predmet izborne kampanje, a ne istinske kampanje za usvajanje Ustava.

2. pretvaranje pitanja referenduma u čin građanskog patriotizma. Politička predreferendumska kampanja i marketing jasno je apostrofirana na iskaze šireg kruga javnih ličnosti (iz oblasti muzike, filma, medija, kulture, medicine, politike i sl) u prilog referendumu čiji je cilj uticaj na “patriotski duh” građana, čime se osuđuje apstinencija, ili glasanje građana protiv Predloga Ustava, kao antipatriotski i nedemokratski čin.

3. povezivanje referenduma sa novim podelama. Prethodno pitanje dovodi do nove podele građana na one koji “izlaze” i glasaju za Predlog Ustava, i one koji to ne čine, pod kojim se samo prvi proglašavaju patriotama, a drugi domaćim izdajnicima, što predstavlja nastavak Miloševićeve politike tzv. “drugim sredstvima”.

4. odstupanje od bitnih pravila izborne (referendumske) procedure. Postupak (procedura) koja će biti primenjena na referendumski proces, bitno se razlikuje od one koja je vezana za izborni proces što otvara mogućnost “legalne” manipulacija i neregularnosti samog referenduma. Nepoštovanje uobičajnih izbornih pravila, kao na primer, nepostojanje predreferendumske tišine, ograničenost kontrole i višak glasačkih listića koji ne predstavljaju razlog za poništavanje glasanja na glasačkom mestu, nejasnoće oko

kontrolnog listića u glasačkim kutijama, jasno ukazuje da su moguće mnogobrojne manipulacije u toku samog trajanja referenduma koje se smatraju pravno dozvoljenim odnosno legalnim.

5. isključenje Albanaca sa Kosova iz procesa glasanja. Odlukom Republičke izborne komisije, Albanci sa Kosova su dobili mogućnost da glasaju na referendumu samo ako se upišu u birački spisak. Ova činjenica ukazuje da je političkoj eliti u Srbiji Kosovo potrebno samo kao teritorija, ali ne i Albanci kao građani koji na toj teritoriji žive.

II. PRIMEDBE NA POJEDINE ČLANOVE PREDLOGA USTAVA REPUBLIKE SRBIJE

Iako se često u predreferendumske dane, upravo od strane političkih stranaka koje su intenzivno učestvovala u izradi Predloga Ustava, ukazuje da je Srbija na pragu da donese Ustav koji će biti usklađen sa svim evropskim standardima, te da se na ovaj način vrši i suštinski raskid sa prošlošću i Miloševićevim Ustavom, pojedini delovi i članovi Predloga ne idu u prilog tezi koja se zagovara. U pojedinim slučajevima, kao na primer u delu koji se odnosi na ljudska prava, postoji i značajno odstupanje od dostignutog stepena ljudskih prava koja su bila utvrđena u Povelji o ljudskim i manjinskim pravima doskorašnje Državne zajednice Srbija i Crna Gora, a koja je naravno proizvodila pravno dejstvo i na teritoriji Srbije. U svakom slučaju, ovde ćemo ukazati samo na nekoliko osnovnih primedbi.

1. PITANJE PREAMBULA

O pitanju preambule je već dosta toga rečeno. Činjenica je da se budući status Kosova i Metohije ne može urediti i utvrditi preambulom Predloga Ustava i da ona, uslovno rečeno, u ovom momentu nema posebnu pravnu snagu osim deklarativne. Ipak, u slučaju geopolitičkih promena, odnosno promena globalnih odnosa u svetu, ona će prestati biti deklarativne prirode. U tom slučaju, sama preambula može postati obavezujuća i kao takva izazvati nesagledive štetne posledice u budućnosti.

Preambula, umesto da se poziva na tradiciju, trebala je da bude preambula diskontinuiteta sa jasno određenim odnosom i osudom prema bliskoj prošlosti Srbije i zločinima počinjenim u ime naroda. Takva preambula predstavljala bi suštinski raskid sa brutalnom totalitarnom prošlošću i Miloševićevim Ustavom, ali je očigledno da u Srbiji, u manjim varijacijama postoji monizam mišljenja vladajućih političkih stranaka, koje odbijaju ovakav odnos i neophodni raskid sa prošlošću.

2. DRŽAVA SRBIJA KAO DRŽAVA SRPSKOG NARODA

Prema formulaciji člana 1. Predloga Ustava, ...“Republika Srbija je država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive...” Očigledno je reč da se kroz ovu formulaciju protura stvaranje nacionalne države u kojoj se pravi razlika između građana prema njihovom nacionalnom odnosno etničkom poreklu. To čak nije učinjeno ni u Miloševićevom, i još uvek važećem Ustavu u kome se u članu 1. kaže: “Republika Srbija je demokratska država svih građana koji u njoj žive, ...”.

Znači, Predlog Ustava zagovara tezu narodnog a ne nacionalnog suvereniteta koji se kroz ovu formulaciju i uvodi.

3. NARODNA SUVERENOST ILI SUVERENOST POLITIČKIH STRANAKA

Predlogom Ustava, u članu 2 utvrđenu je da:
“Suverenost potiče od građana koji je vrše referendumom, narodnom inicijativom i preko svojih slobodno izabranih predstavnika.

Nijedan državni organ, politička organizacija, grupa ili pojedinac, ne može prisvojiti suverenost od građana niti uspostaviti vlast mimo slobodno izražene volje građana”.

Međutim, Predlogom Ustava, u članu 102. st. 2. jasno se stavlja do znanja da mandat ne pripada narodnim poslanicima već strankama.

Na taj način se dovodi u pitanje član 2. Predloga koji se odnosi na suverenost koju građani ostvaruju preko svojih izabranih predstavnika, čime dolazi do prisvajanja suverenosti od strane političkih stranaka, što je u članu 2. st. 2 izričito zabranjeno.

Tako, narodni poslanici, kao izabrani predstavnici građana – nosilaca suverenosti, nemaju ni slobodu odlučivanja pri glasanju za predloge zakona u Narodnoj skupštini, jer bi svako glasanje koje bi bilo u suprotnosti sa direktivom političke stranke automatski dovodilo do neopozivog stavljanja mandata na raspolaganje političkoj stranci na čiji je predlog narodni poslanik izabran.

Tako odredba sadržana u članu 102. st. 2 ne korespondira ni sa članom 5. st. 4 Predloga, kojim je utvrđeno da političke stranke ne mogu neposredno vršiti vlast, niti je potčiniti sebi.

3. LJUDSKA PRAVA I JEMSTVA LJUDSKIH PRAVA

Najpre je uočljivo da je drugi deo ustava pod nazivom *Ljudska i manjinska prava i slobode*, u pojedinim delovima zasnovan na Paktu o građanskim i političkim pravima Ujedinjenih Nacija iz 1966. godine, što i nije najsrećnije rešenje, o čemu govori razvoj ljudskih prava u poslednjih 40 godina, nakon donošenja Pakta. U tom smislu, ograničenja i formulacije ljudskih prava sadržana u Prelogu Ustava morala su da budu kombinacija ne samo Pakta već i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda (1950), koja se kroz praksu Evropskog suda stalno unapređuje i razvija.

U tom smislu, Evropska konvencija, kao dinamični dokument, kao i rezolucije i preporuke Saveta Evrope kojima su razrađeni standardi koja nacionalna zakonodavstva treba da poštuju u oblasti ljudskih prava, nesporno je bila mnogo bolji osnov za regulaciju dela koji se odnosi na ljudska prava nego što je to Pakt o građanskim i političkim pravima, tim pre, jer je reč o dokumentu koji je ratifikovan od strane Srbije, kao nosioca pravnog kontinuiteta nekadašnje državne zajednice SCG. Takođe, Srbija, kao nosilac državnog kontinuiteta nekadašnje Državne zajednice Srbija i Crna Gora, nije mogla, a ni smela da suzi već dostignuti stepen ljudskih prava koji je bio utvrđen nekadašnjom Poveljom o ljudskim i manjinskim pravima Državne zajednice što je kroz Predlog Ustava više puta učinjeno.

Takođe, treba pomenuti da je nekadašnja Ustavna Povelja, kao i Povelja o ljudskim i manjinskim pravima, kao sastavni deo Ustavne povelje, u više navrata bila predmet analize Venecijanske komisije, što sa Predlogom Ustava nije ni učinjeno.

Takođe je evidentno da su pojedina rešenja i jezičke konstrukcije u ovom delu, direktno preuzeta iz još uvek važećeg Ustava Srbije iz 1990. godine, što svakako ne ide u prilog tezi da je reč o modernom Ustavu.

Na ovom mestu, ukazaćemo samo na nekoliko takvih rešenja.

1) zabrana torture (mučenja).

U Predlogu Ustava, članu 25. st. 2 utvrđeno je: “Niko ne može biti izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim i naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka.”

Ovde je na delu, klasičan primer “brzine” pisanja teksta ove odredbe, jer bi data formulacija mogla da se tumači i na način da je mučenje, odnosno nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje dozvoljeno uz “slobodan pristanak” osobe nad kojim se tortura sprovodi.

2) Prigovor savesti.

Zla namera, i sužavanje do sada priznatih ljudskih prava i sloboda jasno se može uočiti na primeru člana 45 kojim je u Predlogu Ustava Srbije utvrđeno pravo na prigovor savesti. Iz čitavog niza međunarodnih dokumenata jasno proizlazi da je **pravo na prigovor savesti pravo građana da iz različitih razloga savesti svoju vojnu obavezu mogu zameniti alternativnim služenjem u civilnoj službi**, što u Predlogu Ustava, u članu 45. st. 2, ne samo da nije poštovano već se dovodi u opasnost dostignuti stepen prava na prigovor savesti sadržan u članu 28 Povelje o ljudskim i manjinskim pravima u kojoj je to izričito navedeno. U ovom članu Povelje, jasno je ukazano: **“Niko nije dužan da, protivno svojoj veri ili ubeđenju, ispunjava vojnu ili drugu obavezu koja uključuje upotrebu oružja. Takvo lice se može pozvati da ispuni odgovarajuću civilnu službu, u skladu sa zakonom”**.

Međutim, član 45 st. 2. Predloga, vezuje prigovor savesti sa **vršenjem vojne obaveze bez nošenja oružja**, što može da se postigne i/ili samo nenaoružanim služenjem u vojnim jedinicama. U njemu se kaže:

Lice nije dužno da, protivno svojoj veri ili ubeđenjima, ispunjava vojnu ili drugu obavezu koja uključuje upotrebu oružja.

Lice koje se pozove na prigovor savesti može biti pozvano da ispuni vojnu obavezu bez obaveze da nosi oružje, u skladu sa zakonom”.

Bez eksplicitnog navođenja civilne službe, civilnog služenja i civilnih ustanova, otvara se prostor za manipulaciju ovim ljudskim pravom na način koji je postojao tokom vladavine Miloševićevog režima, jer se ovako definisanim pravom ono ograničava samo na mogućnost jednog lica da umesto u naoružanim jedinicama vojske vojni rok služi u neborbenim, nenaoružanim jedinicama, bez mogućnosti prave zamene vojne obaveze sa alternativnim služenjem u civilnoj službi.

3. Pravo na zaključenje braka i ravnopravnost supružnika.

Formulacija sadržana u članu 62. podrazumeva samo brak kao zajednicu suprotnih polova – muškarca i žene.

Naime, stavom 2. ovog člana Predloga, utvrđeno je: “Brak se zaključuje na osnovu slobodno datog pristanka muškarca i žene pred državnim organima.”

Na ovaj način nastaju nesagledive pravne posledice po one koje žive u istopolnim vanbračnim zajednicama, jer gube mogućnost nasleđivanja, poklona i sl. čime se u svakom slučaju pomenuta populacija diskriminiše iako je zabrana svih oblika diskriminacije, uključujući i prema seksualnoj orijentaciji (iako ona nije izričito navedena) utvrđena u članu 21. istog Predloga.

Takođe, reč je i o odstupanju od Povelje o ljudskim i manjinskim pravima koja, u članu 25 Povelje o ljudskim i manjinskim pravima, pravo na zaključenje braka daje “supružnicima” ne ograničavajući ovaj termin na zajednicu suprotnih polova.

Član 25. st. 1. Povelje o ljudskim i manjinskim pravima glasi:

“Jemči se pravo na sklapanje braka na osnovu slobodno datog pristanka budućih supružnika. Sklapanje, trajanje i raskid braka zasnivaju se na ravnopravnosti supružnika.”

4) Sloboda odlučivanja o rađanju.

Formulacija sadržana u članu 63. koja se odnosi na slobodu odlučivanja o rađanju dece, takođe je jezički problematična. Prema Predlogu, “svako ima pravo da slobodno odlučuje o rađanju dece” a “Republika Srbija podstiče roditelje da se odluče na rađanje dece i pomaže im u tome”. U Ustavu iz 1990. umesto svako stajalo je čovek, pa je tako ostavljen prostor da pod rečju svako može da bude i država i crkva i svaka druga institucija, i da je pravo na slobodu odlučivanja o rađanju oduzeto od žene, što takođe predstavlja dostignuti standard.

5) Crkve i verske zajednice.

U članu 44. Predloga Ustava kojim je regulisan položaj crkava i verskih zajednica propisuje se da Ustavni sud može zabraniti versku zajednicu ako njeno delovanje: 1) ugrožava pravo na život, 2) pravo na psihičko i fizičko zdravlje, 3) prava dece, 4) pravo na lični i porodični integritet, 5) pravo na imovinu; 6) javnu bezbednost i javni red ili 7) ako izaziva i podstiče versku, nacionalnu ili rasnu netrpeljivost.

Za razliku od ovako definisane formulacije koja daje široke mogućnosti za zabranu verske zajednice, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda propisuje u članu 9, stav 2. da sloboda ispovedanja vere ili ubeđenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna u demokratskom društvu u interesu javne bezbednosti; radi zaštite javnog reda, zdravlja ili morala; ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovo znatno odstupanje od standarda Saveta Evrope može imati konsekvence pred Evropskim sudom za ljudska prava jer prevazilazi ograničenja utvrđena Evropskom konvencijom koje je kroz pravni kontinuitet ratifikovala i Srbija.

6) Pravo na pravnu pomoć.

Pravo na pravnu pomoć, utvrđeno u članu 67. Predloga Ustava, u pogledu mogućnosti pružanja pravne pomoći sužena je samo na advokaturu kao samostalnu i nezavisnu službu, i službe pravne pomoći koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave u skladu sa zakonom. Terminološki, nije jasno da li se radi samo o pravnoj pomoći ili besplatnoj pravnoj pomoći. S druge strane, na ovaj način onemogućava se dosadašnja mogućnost udruženja – nevladinih organizacija da pružaju (besplatnu) pravnu pomoć.

7) Jemstva ustavnosti ljudskih prava.

Ono što naročito brine je jemstvo ustavnosti ljudskih prava. Iako ljudska prava po pravilu imaju karakter deklaracije (pogledati prvi Francuski ustav iz 1791. godine) u kome je Deklaracija o pravima i slobodama čoveka i građana usvojena u velikoj građanskoj revoluciji iz 1789. godine postala kao Preambula sastavni deo prvog francuskog Ustava, jemstva ustavnosti nisu do kraja obezbeđena, naročito usled nesrećno utvrđenog instituta ustavne žalbe utvrđene u čl. 170 Predloga Ustava o kojoj će kasnije biti više reči.

4. IZBOR I OPOZIV PREDSEDNIKA REPUBLIKE

Položaj Predsednika Republike je nejasan i čini se da predstavlja kompromis različitih političkih stranaka koje su učestvovala u predlaganju Ustava. Predsednika Republike, shodno članu 114. biraju građani na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, u skladu sa zakonom. Međutim to ne važi i za opoziv odnosno razrešenje utvrđeno u članu 118. Ustava. Naime, Predsednika, usled povrede Ustava, razrešava Narodna skupština, glasovima najmanje dve trećine narodnih poslanika, nakon što ustavni sud odluči o postojanju povrede Ustava. Prema tome, Predsednika ne smenjuje onaj ko ga bira, već ga

smenjuje Narodna skupština, što je protivno uobičajnim pravilima. Ipak bitno je da jedna trećina narodnih poslanika u svakom momentu može da pokrene opoziv Predsednika države, što može da dovede do totalne blokade institucije predsednika države, a i parlamenta.

5. IZBOR SUDIJA I STALNOST SUDIJSKE FUNKCIJE

Ustav Srbije iz 1990. godine je utvrdio stalnost sudijske funkcije. Stalnost ove funkcije smatra se moćnom garancijom nezavisnosti sudije. U članu 146. st. 2. Predloga Ustava od ovoga se odstupa, pa se predviđa da se onaj ko se prvi put bira za sudiju, bira na vreme od tri godine od strane Narodne skupštine na predlog Visokog saveta sudstva. Iako ovakva rešenja postoje u evropskom pravu, naročito u državama koje su neposredno izašle iz perioda tranzicije, takve "privremene sudije" imenuje pravosudni ili sudski Savet, dok je u Predlogu Ustava, ova funkcija poverena Narodnoj skupštini. Tako se ponovo dešava da ključni izbor vrši jedno krajnje političko telo kao što je Narodna skupština, uz uobičajne političke igre i trgovinu.

6. IZBOR REPUBLIČKOG JAVNOG TUŽIOCA

Predlog Ustava, u članu 156. st. 1. utvrđuje da je javno tužilaštvo samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih dela i drugih kažnjivih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti.

Međutim, način izbora republičkog javnog tužioca (čl. 158.) ne ide u prilog njegovoj samostalnosti. Njega na predlog Vlade, a po predhodno pribavljenom mišljenju nadležnog odobra Narodne Skupštine, bira Narodna skupština. U tom smislu, Republički javni tužilac do daljnjeg ostaje instrument u rukama Vlade i parlamentarne većine u Narodnoj skupštini.

7. NADLEŽNOSTI USTAVNOG SUDA I USTAVNA ŽALBA

U pogledu nadležnosti Ustavnog suda, treba napomenuti da u članu 167. nije uvedena nadležnost Ustavnog suda oko odlučivanja u vezi sa ustavnom žalbom. Ostaje da se nagađa, da li je činjenica da je ustavna žalba pomenuta u poglavlju koje se odnosi na Ustavni sud dovoljan indikator da Ustavni sud o njoj zaista i odlučuje.

U prilog tome da je ovo korak nazad u odnosu na Miloševićev Ustav, govori i činjenica da je Miloševićev Ustav, u članu 128. st. 2. davao mogućnost, ne samo državnim organima, već i organizacijama (uključujući i nevladine organizacije) da pokrenu postupak ocene ustavnosti u slučaju da su im prava i interesi povređeni aktom čija se ustavnost i zakonitost osporava.

U Predlogu novog Ustava, postoji samo mogućnost inicijative za ocenu ustavnosti i zakonitosti, ali ne i mogućnost pokretanja postupka pred Ustavnim sudom, čime padaju u vodu i jemstva ustavnosti ljudskih prava utvrđenih u drugom delu Predloga Ustava.

8. POKRAJINSKA AUTONOMIJA

U vezi sa autonomnom pokrajinom Vojvodinom, najpre se postavlja pitanje zašto i ona nije obuhvaćena preambulom Predloga Ustava. Da li to znači da Vojvodina nije sastavni deo teritorije Srbije? Takođe se postavlja pitanje zašto se izraz suštinska autonomija koristi samo za Kosovo i Metohiju, dok se o ovom tipu autonomije Vojvodine ne govori.

Evidentno je da u određenim značajnim delovima, autonomija Vojvodine jeste bitno sužena u odnosu na Miloševićev Ustav. To se pre svega odnosi na to da Predlogom Ustava nije utvrđeno postojanje izvršnog veća (pokrajinske Vlade), što je utvrđeno u članu 111. Miloševićevog Ustava. Da li to znači da izvršno veće – pokrajinska vlada neće ni postojati i ko će preuzeti ingerencije Izvršnog veća, jedno je od ključnih pitanja koje se postavlja u vezi sa autonomijom Vojvodine. Takođe, evidentno je da se izraz suštinska autonomija u članu 182. st 2. odnosi samo na Autonomnu pokrajinu Kosovo i Metohija. Ako postoji suštinska autonomija za jednu pokrajinu, onda je karakteristično da autonomija druge – Vojvodine, nije suštinska, što dovodi u pitanje jednakost autonomnih pokrajina kao teritorijalnih jedinica.

9. LOKALNA SAMOUPRAVA

Ceo deo Predloga Ustava o lokalnoj samoupravi (čl. 188-193) predstavlja dalji proces centralizacije Srbije. Pored mnogobrojnih ograničenja, i neizdvajanja glavnog grada kao posebnog regiona, naročito treba pomenuti da se položaj glavnog grada i gradova ponovo izjednačava sa položajem obične opštine. Tačno je da Ustav daje mogućnost da se, posebnim zakonom o glavnom gradu, glavnom gradu mogu dodeliti i pojedine nadležnosti Srbije, ali treba pomenuti da je to bilo predviđeno i Miloševićevim Ustavom 1990. godine, ali takav zakon nikada nije bio donet.

10. PREDLAGANJE ZAKONA - NARODNA INICIJATIVA

Uslovi koji se odnose na predlaganje zakona odnosno narodnu inicijativu znatno su pogoršani u odnosu na Miloševićev Ustav. Za narodnu inicijativu, prema Miloševićevom Ustavu, bilo je potrebno 15.000 potpisa birača. Prema Predlogu Ustava, u članu 107. st. 1 utvrđeno je da je za narodnu inicijativu neophodno najmanje 30.000 potpisa, koje je praktično nemoguće prikupiti u roku od 7 dana koji je utvrđen Zakonom o referendumu i narodnoj inicijativi, čime se narodna inicijativa kao ustavni princip svodi na puku deklaraciju.

11. PROMENA USTAVA

Zabluda je da novi Ustav predviđa lakši način promene Ustava. Naime, za promenu ustava prema članu 203. st. 3. Predloga neophodno je da za nju glasa 2/3 ukupnog broja narodnih poslanika. Tu većinu biće jako teško obezbediti bez konsenzusa svih političkih stranaka u Narodnoj skupštini, te ćemo se verovatno ponovo suočiti sa nemogućnošću promene Ustava ili uvođenja novih demokratskih rešenja. Takođe, nakon usvajanja Predloga Ustava potrebno je održati referendum, i jedino odstupanje od sadašnjeg rešenja jeste da se za uspeh referenduma ne traži većina od ukupnog broja upisanih birača.

Bez obzira što način promene ustava ne čini jedan ustav demokratskijim i boljim, činjenica je da se stalno manipuliše sa tom lakoćom promene Ustava, što jednostavno nije tačno. Ovaj Ustav se menja teško, po određenoj standardizovanoj proceduri i to nije nikakav argument za njegovo izglasavanje.

Pravni tim YUCOM-a

